

JOHANNES EXNER
I ANLEDNING AF
JOHAN OTTO VON SPRECKELSEN'S
DØD

"Det var en rystende meddelelse: Johan Otto von Spreckelsen er død.

Inger og jeg kendte "Bubi" før akademitiden i København. Vort venskab havde rod i gymnasietiden, hvor elever fra katedralskolerne i Randers, Viborg og Aalborg mødtes i årlige kulturelle og sportslige arrangementer. Bubi markerede sig som en fortræffelig løber. Med denne fælles baggrund fik vi i vor studietid, og senere, et dejligt venskab med ham og Karen. Venskabet konsolideredes ~~der~~ i 50'erne. Inger og jeg havde efter hård kamp med myndighederne overtaget Børge Kjær's atelierlejlighed på 5. sal i Ndr. Frihavnsgade. Det blev en slags tilholdssted for Bubi i hans soldatertid. Her mødtes han med Karen. ~~Her havde vi fire~~ mange rige timer sammen. Vi tegnede, diskuterede, udførte skitseforslag til fælles projekter, eenfamiliehuse, forslag til et par kirker, deltog i konkurrencer. Intet af det blev realiseret, men vi havde det skønt sammen i en inspirerende blanding af morskab og alvor, med stadig diskussion og forsøg på at finde frem til det sande, teoretiske grundlag for at skabe seriøs arkitektur. En af vore opstillede teser blev den enkle forms arkitektoniske styrke med de muligheder dyrkningen kunne give. En dag, adskillige år senere, udbrød Bubi: "Skal vi ikke blive enige om, at vi kun vil lave kvadratiske kirker?"

Vi dyrkede skitseringens væsen. Hvordan kan man på den mest rationelle måde nå frem til den rigtige skitse med det idémæssigt sande svar på en stillet opgave? I den forbindelse diskuterede vi, om det var en fordel eller en hemsko, at se tanker bundet af skitsens streg på papiret. Derfor gjorde vi forsøg med at skitsere uden at tegne. ~~Vi satte os i magelig stole, eller man lagde sig på en sofa, lukkede øjnene og forsøgte under stærk koncentration at danne sig et tredimensionalt billede af bygningen, hvor alt gik op, funktion, konstruktion, arkitektur, plan og facader. Når denne syntese stod klart for det indre øje, rejste man sig hurtigt op, og inden det var for sent, ridsede man projektet ned på papiret. Selv om det umulige heri ofte blev dokumenteret - det var som at ville notere en drøm ned, der allerede var på flugt - så tror jeg, at denne øvelse eller metode har bidraget til at gøre arkitekturforestillinger mere intense og nærværende, samt erkende arkitektur som noget, der er integreret i alle livets minutter, og ikke bundet til papir og blyant. At "skitsere" på cykel, i sporvognen, under en koncert, eller på vej ind i søvnen, blev ikke noget problem.~~

Bubi var en dygtig tegner. Jeg kender ham ikke rigtig med et fotografiapparat i hånden. Hans tegneglæde var smittende på mange. I perioder på Akademiet havde vi altid en skitsebog på os. Hver gang der var en ledig stund, tegnede vi. Pen og tusch, eller som Per Iversen (senere Løvetand) med tændstik og tusch.

Bubis tegninger var overlegne, sikre, præget af luft og poesi, hvad enten det var arkitektur eller natur. Han kunne tegne træer, som var rigtige og levende. Hans kastanje-træer i modlys og med lyspletter på jorden var misundelsesværdige.

Vi fire havde her

vi satte sig i en magelig stol

~~han sig sin~~ eller

Som få var Bubi fuldstændig engageret i arkitektur, og vel at mærke arkitektur som kunst. Hans stærke engagement blev båret og stimuleret af hans uhyre krav til sig selv, i forsøget på at nå frem til den totale rene og afklarede kunstneriske logik i projekterne, en situation og kombination som nok må erkendes uopnåelig, men i sin stræben efter det uopnåelige giver de største udfordringer og stærkeste inspirationer, en kamp som på en gang er den største lykke og den stærkeste lidelse. Den fører til afsavn, udvikler askese, opstiller principper og regler, som også omfatter og gælder omgivelserne. Den kan være såvel indordnende som inspirerende. Den skaber styrke, personligt og i fællesskaber, den bliver en form for moral.

Igennem sit livsløb blev denne livsform stærkere og stærkere for ham. Den syntes betingende for at kunne administrere det helt store, gennemleve kompromisløshedens styrke og lidelse, kombineret med stor mildhed. Bygherrerne har også mødt den, nok ofte uforstående men senere sikkert taknemmelige.

Vi forstår - især nu efter hans tidlige død - midt i sit ufuldførte livsværk - at det slider.

Modgang og kamp kan være inspirerende, men ~~domineret af~~ uforstand, egoisme, hensynsløshed og stupiditet bliver det deprimerende. Det slider på livslængden.

Vi besøgte Bubi og Karen en uge i Paris for mindre end et år siden. Boede hos dem i deres lejlighed i la Defence tæt ved byggepladsen til Menneskehedens Triumfbue, som var ved at rejse sig af jorden.

Det var dejligt at opleve dem i deres samarbejde om den store opgave. Problemerne var voksende. Man anede kompromisløshedens krav, men samtidig var atmosfæren præget af de to rolige menneskers mildhed og anstrengelse for at forstå og være overbærende. Trods mange anstrengende møder oplevede og genkendte vi på vore ture den gamle munterhed og entusiasme, krydret med ironisk muntre kommentarer bl. a. til Bo Fills nye bygninger, i en atmosfære, der mindede om gamle dage, da vi lavede konkurrence om Langeliniepavillonen og sammen gennemstuderede alle monumenterne på Langelinie.

På Arkitektskolen i Aarhus holdt Sprechelsen sidste år, i et tæt pakket auditorium, en forelæsning om Menneskehedens Triumfbue.

På et stort stykke maskinpapir, spændende over hele salens bredde, tegnede han langsnit i Paris' berømte avenue med de tre triumfbuer. Levende og fængslende skitserede og fortalte han om sine ideer under konkurrencen, møderne med Mitterand, projektets realisering med de mange arkitektoniske, tekniske og kunstneriske problemer. Det blev en forelæsning, der vil huskes af alle for sit charmerende indhold af logik, fantasi, originalitet, uforfærdethed og lune.

Bubi fik ikke mulighed for at se sit livsværk gennemført. Om det nu realiseres, som han havde forestillet sig, er næppe tænkeligt. Sådanne gigantprojekter rummer i sig selv problemer af dimensioner, der gør det ulige vanskeligt for een person at beherske. Da han vandt konkurrencen, var vi nok mange, der mente, at hvis nogen dansk arkitekt besad den nødvendige styrke, stillede de nødvendige krav, var

9 hvis man skal
slås med

tilstrækkelig intelligent, kompromiløs og realbetoner,
så måtte det være ham.

Det blev ikke afprøvet - eller blev det ?

Under alle omstændigheder efterlader han os et minde om
en begavet, seriøs og krævende arkitekt. Vi andre kan lære
meget af ham og finde megen inspiration i hans få men for-
nemme arkitekturværker.

Men vi vil savne ham !

Da han vandt Konkurrencen, var vi nok mange,
 der mente, at hvis der var nogen dansk
 arkitekt, der rummede det næsten umulige,
 i en og samme person at kombinere arkitekto-
 nisk klarhed, kunstnerisk færdighed, økonomis-
 løshed, realitetsans, videns og detaljeringsglæde
 og samtidig ~~helt~~ besad selvhelved og hensynfuld-
 hed og havde det vækkelige psykiske og fysiske styrke
 som grundlag for at realisere et så stort og
 krævede arkitekturprojekt, så måtte det
 være ham.

Et ikke kvalificeret
 slutresultat,

Vi andre kan lære meget af ham og finde
 meget inspiration i hans få men formu-
 ne arkitekturværker.